

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Cap. 1. Poenae peccati originalis generatim pertextae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

viam utcumque demonstravimus, ut lector illam eligat, quam vel Augustino, vel viribus suis aptiorem esse deprehenderit.

Dum enim illa, quæ in Augustino & Scrip-
toribus antiquis certa sunt, non propter
quædam incerta convellantur, non ita mul-
tum fortasse refert, quid de istis incertioribus
lector arbitretur. Certum enim in Augustini
& antiquorum tum precedentium tum sequen-
tium Patrum sensu est; Peccatum originale
esse concupiscentiam, quam ex Apostolo Pau-
lo talem esse, ut ostendimus, dixerunt: cer-
tum, per illam eandem concupiscentiam, sive
reatus ejus baptismo expiatus fuerit, sive non
fuerit, peccati reatum in posteros trajici: cer-
tum, hoc non fieri ex ullo positivo pacto
Dei, sed ex inquinacione, qua jure talis semi-
nacionis & propagacionis ex natura rei, anima
sive de novo creata, sive per traducem trãta,
maculatur. Iam verò sive hoc ita fiat, ut illa
concupiscentia non sit aliud, quam elrenitas
& inordinatio potentiarum; sive potius, quò
nos palàm ducit S. Augustinus, quantas pos-
sitiva, eaque sive ab appetitu se hivo initar
malæ consuetudinis distincta; sive tanquam
habitus corruptus, ut S. Thomas loquitur; sive
tanquam temperamenti quædam affectio, sive
ut alia occulta quædam qualitas, le. undùm
ea, quæ superius disputata sunt non ita peri-
culose, puto, erratur: pluribusque modis ea,
quam certam diximus, cælestis ejus doctrina
de peccato originali, olimque probatissima

^A per totam Ecclesiam, sine magna difficultate
sustineri potest.

Quo verò pacto, quidquid tandem fuerit
in Augustino concupiscentia, averlio ista men-
tis à Deo parvulis sit culpabilis, & reatum
faciat, ita ut etiam pœna digni sint, non est
peculiaris istius sententiæ difficultas, sed ab om-
nibus devoranda est. Quidquid enim originis
peccatum esse senseris, si actuale parvuli vo-
luntatem respicis, inculpabile est. Ad fontem
quippe totius torrentis humani generis, primi
parentis voluntatem, unde amaritudo nasci-
tur, ascendendum est. In illo namque, ut
suprà fuse ex Augustino declaravimus, & non
aliter, voluntaria esse potest. Ex quo etiam
efficitur, ut ille distortus perverfusque naturæ
humanæ status, cujus ipsa in sua radice causa
fuit, origini ejus jure imputetur, ac displiceat
Deo, velut sapientiæ ejus bonitatisque contra-
rius: quemadmodum vicissim parvulorum
restitutio à Christo restituta, velut conformis
incommutabili sapientiæ & bonitati, Deo
placet, quamvis neutrum suis actibus com-
paraverint.

^B Sunt & aliæ nonnullæ difficultates, quæ
moveri possent: sed quia solutio earum ex di-
ctis facilis est, non est operæ pretium earum
prolixiori declaratione fatigare lectorem. De
concupiscentia in statu puræ naturæ, an ibi
esset culpabilis, imò an ibi esse posset, erit alibi
differendi locus.

*Vide infra
libros de sta-
tu puræ nat.*

F I N I S.

DE STATV
NATURÆ LAPSAE
LIBER SECVNDVS.

Qui est de pœnis peccati originalis.

CAPVT PRIMVM.

Pœnæ peccati originalis generatim pertextæ.

D

Peccati originalis pœ-
nis copiose dicere non est
difficile. Tot enim tan-
taeque sunt, ut eis descri-
bendis ac deplorandis fa-
cilius mens & calamus
obruui, quam charta im-
pleri possit. Quocumque
oculos sive mentis sive corporis circumferi-
mus, irrunt: & ita universæ hominum vite

^A & actionibus sive bonis sive malis intertextæ
implexæque sunt, ut omnes bonæ penali qua-
dam difficultate laboriosæ; malæ verò quot-
quot post prævaricationem illam ingentem
primi parentis ab improbis fiunt, ita sunt sup-
pliciorum merita futurorum, ut sint etiam
magni illius ac præteriti indubitata pœna pec-
cati. Quod ergo ad primam originem perti-
net, omnium mortalium progeniem fuisse
damnatam, hæc ipsa tota, quam dixi, humana
vita,

vita, si vita dicenda est, tot ac tantis malis plena, testatur. Quod ut Augustini sensu & plerumque verbis breviter perstringamus, ut postea de singulis quæ difficultatem ingerunt disseramus latius, quid indicat horrenda quædam profunditas ignorantia, cum qua nunc mundum ingredimur? Nam in hisce tenebris profundissimis ab utero profusus in lucem quilibet infans jacet, nesciens ubi sit, quid sit, à quo creatus, à quibus genitus sit, jam reus delicti, nondum capax præcepti; tanta videlicet caligine involutus & pressus, ut neque tanquam de somno excitari possit, ut hæc saltem demonstrata cognoscat: sed expectetur tempus, quo hanc nescio quam velut ebrietatem, non per unam noctem, sicut quælibet gravissima solet, sed per aliquot menses atque annos paulatim digerat. Quod donec fiat, tam multa, quæ in majoribus putimus, toleramus in parvulis, ut numerari omnino non possint. Nec ideo tamen poenalia ista mala esse ideo tolerantur, quia sine dubio mala sunt, licet ætatis accessu peritura. Nam si pater & mater parvulos suos tales præscirent mansuros esse, cum creverint, nullo modo dubitarent miserabilius lugendos esse, quam mortuos.

Ex ista densissima tenebrarum caligine omnis error humanæ vitæ proficiscitur, qui omnes filios Adam tenebroso quodam sinu suscipit; ut homo ab illo liberari sine labore, dolore, timore, non possit. Quid amor ipse tot rerum vanarum atque noxiarum, & ex hoc mordaces curæ, perturbationes, micæres, formidines, insana gaudia, discordiæ, lites, bella, insidiæ, iracundiæ, inimiciæ, fallaciæ, adulatio, fraus, furtum, rapina, perfidia; superbia; ambitio, invidentiæ; homicidia, patricidia, crudelitas, sævitia; nequitia, luxuria, petulantia, impudentia, impudiciæ, fornicationes, adulteria, incestus, & contra naturam utriusque sexus tot supra atque immunditiæ, quas turpe est etiam dicere: sacrilegia, hæreses, blasphemæ, perjuria; oppressio innocentium, calumniæ, circumventiones, prævaricationes, falsa testimonia, iniqua judicia, violentiæ, latrocinia, & quidquid talium malorum in mentem non venit, & tamen de vita ista hominum non recedit? Quæ quamvis hominum sint malorum, eaque sua voluntate perpetrantium, ab illa tamen erroris & perversi amoris radice pullulant, ad quam natura prævaricatrix ab origine tractam ex illa primi parentis transgressione, dånata est. Non enim solum in malis suis contractis jacet, sed & volvitur, deque malis in mala præcipitatur totius generis humani massa; & adjuncta parti eorum, qui paulò antè peccaverant Angelorum luit etiam istas flagitiorum atque facinorum impiam illam defectionem consequentium atque penitentium dignissimas poenas. Ad iram quippe Dei pertinet justam, non minus quicquid cæcæ & indomitæ concupiscentiæ faciunt libenter mali, quam quicquid manifestis operis poenis patiuntur inviti.

^A Quis enim ignorat, non solum cum quanta ignorantia veritatis, quæ jam in infantibus manifesta est, sed etiam cum quanta abundantia vanæ cupiditatis, quæ in pueris incipit apparere, homo veniat in hac vitam; ita ut si dimittatur vivere ut velit, & facere quicquid velit, in hæc facinora & flagitia, quæ commemoravi, & quæ commemorare non potui, vel cuncta vel multa perveniat? Sed divina gubernatione non omni modo deferente damnatos, & ideo non continente in ira sua miserationes suas, in ipsis sensibus generis humani prohibitio & eruditio contra istas, cum quibus nascimur, tenebras viglant, & contra hos impetus opponuntur; plena tamen etiam laborum, & dolorum. Quid enim sibi volunt multimodæ formidines, quæ cohibendis parvulorum vanitatibus adhibentur? Quis pedagogi, quid magistri, quid ferula, quid lora, quid virgæ, quid disciplina illa, quæ Scriptura sancta dicit dilecti filij latera esse tundenda, ne crescat indomitus, domarique jam dorus aut vix possit, aut fortasse nec possit? Quid agitur his poenis omnibus, nisi ut debelletur imperitia, & prava cupiditas refrænetur, cum quibus malis in hoc seculum venimus? Quid est enim, quod cum labore meminimus, sine labore obliviscimur; cum labore discimus, sine labore nescimus; cum labore strenui, sine labore inertes sumus? Nonne hinc apparet in quid velut ponderis suo proclivis & prona sit vitiosa natura, & quantâ ope, ut hinc liberetur, indigeat? Delidia, segnities, pigritia, negligentia, vitia sunt utique, quibus labor fugitur, cum tamen labor ipse etiam qui est utilis poena sit.

^C Sed præter pueriles poenas, sine quibus disci non potest quod majores volunt, qui vix aliquid utiliter volunt, nec ex tenebroso humani generis animo pelli ignorantia; quas ærumnas indomita pravæ rerum cupiditates etiam ipsi afferant, qui illis ad flagitia quæque perpetranda libenter obtemperant, quis sine horrore recordetur? Ira rationi eum veluti satelles ad exequenda jussa concessa sit, inconcessum sibi plerumque rapit imperium, & hominem in feram vertit, ut, canum rabiem, scorpionum truculentiam, serpentumque virulentiam superet. Quid illa sædissimarum obsecenitatum libido furiosa, quas tragædias non omni ætate suscitavit? quas corporum pestes ac putredines nostrâ ætate non intulit? quas infans suis dilectoribus ac sectatoribus adolescentibus subinde non peperit?

^D Tam verò quot & quantis poenis genus agitur humanum, quæ non ad malitiam nequitiamque iniquorum, sed ad conditionem pertinent miseriamque communem, quis ullo sermone digerat, quis ulla cogitatione comprehendat? Quantus est metus, quanta calamitas ab orbitatibus atque luctu; à damnis & damnationibus; à deceptionibus & mendacijs hominum; à suspicionibus falsis; ab omnibus violentis facinoribus, & sceleribus alienis; quandoquidem ab eis & deprædatio, & captivi-

captivitas, & vincula, & carceres, & exilia, & cruciatus, & amputatio membrorum, & privatio sensuum, & oppressio corporis ad obscenam libidinem opprimentis explendam, & alia multa horrenda saepe contingunt?

Quid ab innumeris casibus, qui forinsecus corpori formidantur, a sibus, & frigidibus, tempestatibus, imbribus, alluvionibus, corruptionibus, tonitru, grandine, fulmine, motibus, hiatibusque terrarum, oppressionibus ruinarum; ab offensione, & pavore, vel etiam malitia iumentorum; à tot venenis fructum, aquarum, aurarum; à belliarum ac ferarum vel tantummodo molestis, à rabie quæ contingit ex rabido cane, ut etiam blanda & amica suo domino bestia nonnunquam vehementius & amarus, quam leones draconesque metuat; faciaturque hominem, quem forte attaminaverit, contagione pestifera ita rabiosum, ut à parentibus, conjugibus, filiis, pater omni bestia formidetur? Quæ mala patiuntur navigantes? quæ terrena itinera gradientes? Quis ambulat ubicunque non opinatis casibus subjacens? Quid videtur sedente securus? de sella, in qua sedebat, cecidit Heli Sacerdos, & mortuus est. Agricola, imò verò omnes homines quot & quantos à cælo & terra, vel perniciosis animalibus casus metuunt agrorum fructibus? de quibus etiam collectis reconditisque nulla securitas. Contra milleformes demonum incurfus quis innocentia sua fidat, quandoquidem ne quis fideret, etiam parvulos baptizatos, quibus certe nihil est innocentius, aliquando sic vexant, ut in eis maxime, Deo sinente, illa monstretur hujus vitæ flenda calamitas, & alterius desideranda felicitas.

Iam verò de ipso torpore tot existunt morborum mala, ut nec libri Medicorum cuncta comprehensa sint. In quorum pluribus, ac pene omnibus, etiam ipsa adjuvamenta & medicamenta tormenta sunt: ut homines penarum exitio, vel postali eruantur auxilio, vel ad alia fortasse graviora, cruciatus corporum, membrorumque laniationem, ipsamque mortem terribiliam omnium terribilissimam, paulò tardius subeunda ferventur. Nonne ad hoc perduxit aliquando sitientes homines ardor immanis, ut urinam quoque humanam vel etiam suam biberent? Nonne ad hoc famem, ut à carnibus hominum abstinere se non possent; nec inventos homines mortuos, sed propter hoc à se occisos; nec quoslibet alienos, verum etiam filios matris incredibili crudelitate, quam rabida esuries faciebat, absumerent? Ipse postremo somnus, qui proprie quietis nomen accepit, quis verbis explicet, quam saepe somniorum visis inquietus sit, & quam magni licet falsarum rerum terroribus, quas ita exhibet, & quodammodo exprimit, ut à veris eas discernere nequeamus, animam miseram sensulque perturbet? Quia fallitate visorum etiam vigilantes in quibusdam morbis & venenis mirabiliter agitantur. Quamvis multimoda varietate fallacia homines etiam

sanos maligni demones nonnunquam decipiant talibus visis, ut etiam si eos per hæc ad sua traducere non potuerint; sensibus tamen eorum solo appetitu qualitercunque persuadendæ fallitatis illudant.

Præter hæc autem mala hujus vitæ bonis malisque communia, habent in ea iusti etiam proprios quosdam labores suos, quibus adversus vitia militant, & in talium vitiorum tentationibus periculose versantur. Baptizatos parvulos prætereo; quot & quanta mala patiuntur, in quibus vanitatibus, cruciatibus, erroribus, terroribus crescant, sileo: cum nec illis malis in suis parvalis infidelitas careat. Sed jam grandes Deoque servientes videamus: tentat eos error, ut decipiat; tentat labor aut dolor, ut frangat; tentat libido, ut accendat; tentat mæror, ut sternat; tentat typhus, ut extollat. Et quis explicet omnia festinanter, quibus gravatur jugum super filios Adam? Aliquando enim concitatus, aliquando remissus, non tamen desinit caro concupiscere adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, ut non ea quæ volumus, faciamus; vigiliis cõtinuis excubantes, ne opinio verisimilis fallat; ne decipiat sermo veritatis; ne se tenebræ alicujus erroris offundant; ne quod malum est, bonum, ut quod bonum est, malum esse credatur; ne ab his quæ agenda sunt metus revocet; ne super iracundiam Sol occidat; ne inimicitia provocent ad retributionem mali pro malo; ne absorbeat inhonesta vel immoderata tristitia, ne impartitionum beneficiorum ingrata mens ingratum torporem; ne maledicis rumoribus bona conscientia fatigetur; ne temeraria de alio suspicio nostra decipiat; ne aliena de nobis falsa nos frangat; ne oculus sequatur concupiscentiam; ne vindicandi cupiditas vincat; ne in eo, quod male deliquit, vel visio vel cogitatio remoretur; ne improbum, aut indecens verbum libenter audiat; ne fiat quod non licet etiam si libet; ne in hoc bello laborum periculorumque plenissimo vel de viribus nostris speretur facienda victoria, vel visibus nostris facta tribuatur; sed ejus gratiæ, quæ dat nobis victoriam per Dominum nostrum IESUM Christum. Nam, ut Apostolus, in his omnibus supervincimus per eum quæ dilexit nos. Veruntamen quanta habet virtute præliandi vitij repugnemus, vel etiam vitia superemus, & subjugemus; quatenus sumus in hoc corpore, nobis deesse non potest, unde dicamus Deo: *Dimitte nobis debita nostra.* In illo autem regno, ubi semper cum corporibus immortalibus victuri sumus; nec prælia nobis erunt ulla, nec debita: quæ nusquam & nunquam essent, si natura nostra, sicut recta creata est, permaneret. Ac per hoc etiam nosse ille conflictus, in quo assidue perichitatur, & de quo nos victoria novissima cupimus liberari, ad hujus vitæ mala pertinet, quam tor tantorumque testimonio malorum probavimus esse damnatam. Harum miseriarum evidentia Philosopho gentium, nihil de peccato primi hominis sive scientes sive credentes, compulsi quere, ob aliqua

1. Cor. 15.

Rom. 8.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

-ob aliqua

ob aliqua scelera suscepta in vita superiore, peccatorum luendarum causâ nos esse natos, & animos nostros corruptibilibus corporibus, excogitato ab Hetruscis prâdonibus supplicio, esse conjunctos. Sic enim loquitur Tullius in Hortensio, eum multa, quæ videmus & gemimus, de hominum vanitate atque infidelitate dixisset: Ex quibus humana vite erroribus & erum-

*Ex Horten. Dialog. Cir-
ter. apud Au-
gust. 4. cont.
Lub. c. 15.*

nis fit, ut interdum veteres illi sive vates, sive in sacris inityque tradendis divina mentis interpretes, qui nos ob aliqua scelera suscepta in vita superiore peccatorum luendarum causâ natos esse dixerunt, aliquid

A vidisse videantur: verumque sit illud, quod est apud Aristotelem, simili nos affectos esse supplicio, atque eos qui quondam, cum in prædonum Hetruscorum manus incidissent crudelitate excogitata necabantur; quorum corpora viva cum mortuis, adversa adversis accommodata, quam aptissime colligabantur: sic nostros animos cum corporibus copulatos, ut vivos cum mortuis esse coniunctos. Atque hæc generatim de peccatis peccati originalis dicta sint. Nunc paulo fustius de præcipuis ejus peccatis, quibus animus affligitur, ignorantia & concupiscentia, differendum est.

DE IGNORANTIA.

CAPVT SECVNDVM.

Ignorantia etiam quæ necessitatis est, non voluntatis, hoc est, invincibilis non caret peccato: ut dogma fidei ab antiquis traditum.

PRÆTERMISSIS igitur multis ignorantia divisionibus, quæ ad propositum nostrum nihil faciunt, alijsque quæ de ignorantia subtiliter disputantur, Duplicem ignorantiam esse, vincibilem & invincibilem, nemo qui vel à longè Theologiam salutavit, ignorat. Vincibilis dicitur, quæ studio seu diligentia humanâ vinci potest: quæ si non adhibeatur, quando adhiberi potest ac debet, verius magisque proprie peccata negligentia, quàm ignorantia, dici debent quæ inde nascuntur. Tota quippe peccati aut culpæ ratio, in sciendi incuriam cadit, quâ, quæ studio scire potuit ac debuit, indagare neglexit. Invincibilis è contrario est, quam talis diligentia superare non potuit. Hic igitur primò quæri potest: Vtrum aliqua sit ignorantia invincibilis juxta doctrinam Augustini, quæ tamen non excuset actum, qui inde sequitur, à peccato? Generale namque videtur Scholasticorum pronuntiatum esse, quòd quicquid ex invincibili sit ignorantia, hoc ipso culpâ vacat. Quæ sanè doctrina quamvis humanæ rationi, quâ nititur, valde plausibilis esse videatur, difficile tamen est eam cum Augustini doctrina conciliare, quam contra Pelagianos constanter asseruit. Solemne quippe Pelagianorum dogma fuit: Oblivionem, & ignorantiam non subiacere peccato: prout hoc ex libris Celestij Pelagii in Palestina Synodo objectum fuit. Hoc autem Pelagianos de invincibili ignorantia intellexisse, certissimum est; ut ex ijs, quæ de Pelagianorum erroribus diximus, manifestum est. Ostendimus enim Pelagium & Julianum ex professo docuisse, quòd illa ignorantia, quæ ex negligentia voluntatis nascitur, sit culpabilis. Unde de Iuliano dicit Augustinus: Ecce merito reprehendisti eos, qui super seclerunt scienda cognoscere. Et Pelagius expressissimis verbis docuit: Hominem & grat. c. 17 prævigilare debere, ne ignoret, idæoque esse culpandam

*Lib. de gestis
Pelag. c. 18.*

*Vide lib.
nostrum 3. de
Hæresi Pe-
lag. c. 13.*

*Lib. 6. cont.
Int. c. 1.*

*Lib. de nat.
& grat. c. 17*

A ignorantiam: quia id homo nescit negligentia, quod adhibita diligentia scire debuisset. Et quod omnem tollit de Pelagianorum sententia controversiam, in Palestina Synodi gestis, ubi Pelagianorum doctrina ex eorum libris eruta proponitur, sic eam ex libri Celestij capitulo septimo Augustinus exprimit: Oblivionem & ignorantiam non subiacere peccato, quoniam non secundum eventum, sed secundum necessitatem: Vbi lacunam esse, non est dubium: nam legi debet (secundum voluntatem eventum) tum quia nullus alioquin est sensus, tum quia illud (secundum) casum quem regit adjunctum habere debet; sicut ex eo quod sequitur patet: secundum necessitatem; quod alteri parti (secundum voluntatem) opponitur: tum denique quia sic Augustinus postea totius hæresis Pelagianæ dogmata recapitulando pertextens, illud ipsum exprimit: Quod oblivio & ignorantia non subiacet peccato, quoniam non eventum secundum voluntatem, sed secundum necessitatem. Ex quo aperte sequitur, ignorantiam illam, quæ non evenit secundum necessitatem, sed secundum voluntatem, hoc est, eam, cujus non necessitas, sed voluntas causa est, quâ videlicet vinci potuit, Pelagianorum iudicio subiacere peccato. Hoc ergò solemne dogma, quo Pelagiani dicebant, ignorantiam quæ non secundum voluntatem evenit, sed secundum necessitatem, non subiacere peccato, de ignorantia invincibili intelligebant; ut ipsa etiam verba evidenter præ se ferunt, & sonant. Et quamvis non statim quicquid à Pelagianis assertum fuit, etiam Pelagiano errore vitiatum sit; hoc tamen eorum pronuntiatum à Catholicis defensoribus acriter oppugnatum, & à iudicibus condemnatum fuit. Nam in Synodo Palestina, ubi Pelagius præfens adfuit, eum illa sententia, quòd ignorantia, quæ evenit secundum necessitatem, non voluntatem, non subiacet peccato, cum nonnullis alijs ex doctrina Celestij fuisset objecta, tanto-